

Şetdaly güllände / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 22 января, 2025

Şetdaly güllände / hekaýa ŞETDALY GÜLLÄNDE

Men orta mekdebi gutaranymdan soň, üç ýyllyk mugallymçylyk mekdebinde okap, ony üstünlikli tamamladym. Ýöne ol döwürler bu ugurdan köp hünärmen taýynlanýandygy sebäpli, iş tapmak gaty kyndy. Şäher ýeri bolany üçin başlangyç synp mugallymy artykmajy bilen bardy. Diňe obalarda mugallym ýetmezçilik edýärdi. Ol ýerigem hiç kimiň gideýsi gelenokdy. Men öz ýanymdan: «Işsiz gezip ýörenden, şeýle mümkinçilik ýetdirse sypdyрмаýyn» diýip pikir edýärdim. Şol diýenimem boldy. Bir gezek kakam:

– Oglum, «Şetdaly güli» atly uzakda ýerleşýän bir kiçijik oba çaga okadar ýaly mugallym gerek. Bary-ýogy, iki ýyllyk. Ol ýere baran adamy ähli zat bilen oba adamlary üpjün etjekmişler. Aýlygam gowy berjekler. Eger daş görmän gitseň – diýdi.

Kakamyň maňlaýyndaky gasynlaryna seredip, oňa ýük bolup oturmaly däl diýen netijä geldim. Şeýlelik bilen, goşlarymy ýygnap ýola düşdüm. Ýadap, göwrämiň tapdan düşendigine garamazdan, ahyryn barmaly ýerime ýetdim. Emma obany gören badyma kalbyma sowuklyk aralaşdy. Onda hatar-hatar öýlere derek barmak basyp sanaýmaýlyja hojalyk bardy. Öýler tagaşyksyz gurlup, tertipsiz ýatan daşlary ýadyňa salýardy. «Mekdep» diýilýänem laýdan gurlan pessejik ak tamdy. Ol beýleki öýlerden saýlanyp, dagyň gerşinde ýerleşýärdi. Ýaman ýeri bolsa, onuň ýekeje synp otagynyň baradygyny aýtdylar. Şonuň üçin bärde menden başga mugallymyň bolmajagy düşnükliidi. Eden işime diýseň ökümdim. İçimden: «Yzyma dolanaýsammykam» diýip oýlandym. Ýöne pederimiň ynam bilen bakan gözleri hakydamda janlandy. Çykalga yokdy. «Geldiňmi, diýmek, gelen ýeriň bilen bolmaly. Galanynam näme, görübiris-dä» diýdim. Garşy alan arçyn tolgunmakdan ýaňa ellerimi berk gysyp:

– Hoş geldiňiz! Hoş geldiňiz! Çagalar size garaşyp,

begençlerine iki bolup bilenoklar – diýip, şadyýan dillendi. Soňra yzyndaky gaňpyny açdy. Jaýyň içinde ondan gowrak dürli geýnen çaga durdy. Barysy gyradeň baş egip, biragyzdan:

– Salam, hormatly mugallym, bizi okatmaga geleniňiz üçin sizden diýseň hoşal! – diýdiler.

Garşylanyş dabarasy beýle bolar diýip kelläme-de gelmändi. Ýüzüm lap-lap gyzansoň, näme diýjegimem bilmedim. Olaryň hoşamaýlyklaryny görmek diýseň tolgundyryjydy. Onsoň obalylara göwnüýetmezçilik bilen beren bahama ökündim. Arçynyň teklibi bilen içerik girdim hem-de jaýyň içindäki zatlary görüp, has-da haýran galýdym. Otagyň içinde ondan gowrak parta goýlup, olaryň üstünde towukdan, ördekden, balykdan taýýarlanan dürli tagamly saçak ýazylypdyr. Ýaşaýjylaryň ählisi hem gelipdir. Adata görä, olar şeýle desterhany iň arzyly myhmanlary üçin taýýarlap, muny «Giň saçak» diýip atlandyrýan ekenler. Meni şol pursadyň özünde bu adamlaňryň mähirdir söýgüsi gurşap aldy. Iki gün dynjymy alanymdan soň, işe girişdim. Okuw jaýy abatlaýyş işlerine mätäçdi. Ýagynly günler üçekden ýagys geçerdí. Şonuň üçinem partalary eýläk-beýläk süýşüríp, sapagy zordan geçirýärdim. Her gün ene dilinden, matematiðkadan, aýdymdan, suratdan hem-de bedenterbiýeden sapak berýärdim. Günüň dowamynda ýadamak diýen zady bilemokdym. Işime-de sowuk-sala garamokdym. Agşamlaryna bolsa şöhlesi onçakly ýiti bolmadyk çyranyň aşagynda ertirki okatmaly derslerime taýynlanardym hemem çagalaň öý işlerini barlardym. Öýüň biş-düşí ýaly işler bilen meşgullanmagyň geregi ýokdy. Sebäbi işe gitmek üçin gapydan çykanymda, eýýäm bosagamda ýaňyja mellekden ýygılan ter gök önümleri durardy. Bulary goýýaňnyň kimdigini bilmänim üçin, kime minnetdarlyk bildirmelidigini-de bilmezdim. Obalylar ýetip geňlen her bir baýramçylygy gowy garşylaýardylar. Şonda birnäçe maşgala myhmançylyga çagyrrarýdy. Kimiňkä birinji gitjegimi bilmän ýaýdanarýdym. Şonuň üçinem gezekli-gezegine barmakdan başga çäre tapmazdym. Olaryň birini sypdysam gelşiksiz boljakdy. «Alyň, mugallym, mellegimizde ýetişdirilen täzeje ýaňmeýler[1], özem örän süýjüdir!» ýa-da «Mugallym, biziňki has süýjüdir. Datmasaňyz bolmaz!» diýip, jedirdeşýän okuwçylarym günüme goýmazdy.

Olaryň sadaja ýüzlerine seredip, turşy bolsa-da tagamly ýañmeýden dadanynda, göwnüme bolmasa, durmuş has gözelleşip, süýjän ýaly bolýardy. Wagt geçip durdy. Şeýdip synag döwri hem gelip ýetdi. Şol günki tabşyrylan kagyzlary gözden geçiřip durşuma, okuwyna ökde Waň Tiýentiň matematika sapagyndan synagdan geçip bilmändiğini görüp, örän geň galdym. Bu garaşylmadyk wakady. Men gyzjagaza gatyrgandym. Agşamara ejesi ony gözläp mekdebe geldi hem-de gyzynyň okuwdan soňra öýe gelmändigini aýtdy. Men aljyrap, habary dessine arçyna ýetirdim. Ol howsala düşüp, tutuş obany aýaga galdyrdy. Elleri çyraly adamlar haýal etmän Waň Tiýentiň gözlegine çykdy. Bagtymyza, uzak gözlemeli bolmadyk. Obanyň daşynda gurlan ýataklaryň biriniden gyzjagazy tapdyk. Ondan öýlerine näme üçin barmandygyny soranymyzda, ol synagdan geçip bilmändigini üçin öýlerine barmaga utanandygyny aýtdy. Ertesi jahan ýagtylyp ugranda, Waň Tiýent ejesi bilen geldi. Ol garşymda durup, başyny egdi-de:

– Mugallym, gaýdyp beýle işi etmejegime söz berýän! Indiden beýläk yhlas bilen okaryn – diýdi. Ejesi onuň sözünüň üstüni ýetirip:

– Waň Tiýent entäk agy-garany saýgaranok, çaga-da. Mugallym, ondan göwün etmän! – diýdi.

Men gözlerimiň owasyna ýaş aýlanansoň, olardan ýüzümi gizlemeli boldum. Işe başlan ilkinji okuw ýylym, ine, şeýdip şu waka bilen tamamlandy. Soňky ýylymam sag-aman geçdi. Kakam iş wagtymyň haçan dolýandygyny bilýärdi, şonuň üçinem ondan çaltrak gelmelidigim barada ýazylan haty aldym, ýöne indi yzyna gidesim gelenokdy, bärlik halys öwrenişipdim. Gitmeli pursadym gelende, ugratmaga çykan çagalardyr uly adamlar hoşlaşanymyzdan soňam uzak wagtlap yzyndan garap durdular. Ýadyma düşýär, geläýen wagtlarym bu obanyň «Şetdaly güli» diýen adyny eşidip geň galypdym. Sebäbi bu adaty bir obady. Ýöne şetdaly ağaçlary obanyň ähli ýerinde bardy. Bakjada-da, öýleriň önünde-ýeňsesinde-de, hatda boş duran ýerlerde hem şetdaly ağaçlary ösüp otyrды. Şetdaly gülleýän möwsümi oba tutuşlygyna gülüň içine düşen ýaly bolýardy. Synlamagyň özi durşuna lezzetdi. Ähtimal, şu zatlar – oba ýerleriniň

owadanlygy, adamlarynyň alçaklygy, sadalygy, özüne çekijiligi meni imrindiren bolsa gerek, öz içimden: «Hökman oba mugallymy bolmaly» diýen netijä geldim.

[1]Ýañmeý – daşky görnüşi boýunça ýertudana meňzeş miwe.

Zyň SIAŇU, hytaý ýazyjysy.

Hytaý dilinden terjime eden: Mähriban GELENOWA

#»Dünýä edebiýaty» žurnalyndan alyndy. Hekaýalar